

555. Զախակողմյանին՝ 10 տող.

*Ill^{mus} Excellentissimus D^{nus} Jakobus Augustinowicz
Dei et Ap^{olicae} Sedis gratia Archieppus
Leopoliensis Armenorum cum uno altari majori
cui imposuit reliquias S.S. Anno Dⁿⁱ MDCCCLXXII
22da mensis Augusti.*

*Anniversarium quod diem dominicam ante
22^{am} ejusdem cum solitis indulgentiis designavit.*

Stante rectoratu ut supra.

Ill. mus Excel. mus et Rev. mus D. nus Jacobus Augustinowicz.

Dei et Ap. licae sedis Gratia Archip. pus

Leopoliensis Armenorum Cum uno altari majori

Cui imposuit Reliquias S. Martiris felicissim. Anno D. ni MDCCXXXIII

Die 22 Mensis Augusti

Anniversarium quoque Diem Dominicam Ante

22 dum ejusdem, totis Indulgentiis designavit

stante etc. etc.

Թարգմ.

Պաշտառափայլ և բարձրապատիվ պարոն Հակոբ Ավգուստինովիչը՝ Աստծու և առաքելական դահի ողորմությամբ Լվովի հայոց արքեպիսկոպոսը, Մեծ խորանսւմ, ուր պահպանվում են երանելի նահատակների մասունքները Քրիստոսի ծննդյան 1723թ. օգոստոս ամսի 22-ից, տարեգարձը նշում էր քնքշադին սիրով յուրաքանչյուր կիրակի օր՝ 22 թվից առաջ:

Հրատ. Բժշկյան, 122-123:

Ծանոթ. Ստանիսլավի առավել աչքի ընկած ժողովրդապետներից էին Պարսամովիչը, Զահնովիչը և այլք: Ս. Ստավաժածին եկեղեցու ներսում թաղված է «ստանիսլավցի սրբակրան քահանա Հակոբ Վարդերեսովիչը», վախճանված 1751 թ.¹⁷⁴:

ԿՈՒՏԻ

Կուտի բանավանը գտնվում է Ուկրաինայի Իվանո-Ֆրանկովսկ մարզի Կուտվի շրջկենտրոնից մոտավորապես 6 կմ հեռավորությամբ: Լեհական արքունիքի 1715 թ. հուլիսի 15-ի հրամանագրով հայերին թույլատրվեց հիմնադրել իրենց ընկավայրը Գուցուլիայի տարածքում: Համայնքի հիմնադիրը եղավ Մուզովայից այստեղ դադթած մեծահարուստ վաճառական Շասպե-

¹⁷⁴ Մ. Բժշկյան, էջ 121:

յը¹⁷⁵, որը կտրել տվեց հարթավայրի անաառը՝ ընակարաններ կառուցելու և մշակելի հողեր յուրացնելու նպատակով: Մինչև օրս պահպանված կուտեցի հայերի ընակարանները կրում են մեր ազդային ճարարապետության ինքնատիպ դժբեր¹⁷⁶: Մ.Բժշկյանի այցելության ժամանակ Կուտիում ապրող 300 պերդասաանից 175-ը հայեր էին, ունեին իրենց դպրոցը՝ հայերեն ուսուցմամբ, որը Կոյաաեեց ընդհուպ մինչև XIX դարի 60-ական թվականները: Համայնքի հողեոր առաջնորդը ենթարկվում էր լեհահայոց արքեպիսկոպոսին:

1973թ., մեր այցի ժամանակ, Կուտիում ապրում էր ընդամենը 12 հայ ընաանիք՝ կենցաղով փոքր-ինչ նման այժմյան դուցուլցիներին: Ինչպես Ուկրաինայի արևմտյան մարզերի շատ բնակավայրերում, այստեղի հայերը նույնպես վաղուց մոռացել են մայրենին. ազդանուններն անխտիր ունեն լեհական կամ ուկրաինական վերջավորություններ: Այդուհանդերձ, նրանք այժմ էլ չեն մոռացել, որ իրենց նախնիներն եղել են ըուհ հայաստանիցիներ (նրանց կարծիքով՝ անեցիներ): Տարեց կանայք երդում են հայերեն, հաճախ չհասկանալով երդի ըաոերի իմաստը¹⁷⁷:

Կուտեցի հայերը կաթուղիներ են. մինչև դարիս 30-ական թվականները ունեին իրենց քսյոնդը (քահանան), որը ժամերդուլյունը կատարում էր տեղի՝ Ա.Աստվածածնի անարատ հղություն այժմ կանդուհ եկեղեցում¹⁷⁸: Վերջինս ուզդանկյուն հաաակադծով գմբեթակիր շինություն է՝ արևելյան զույգ խորաններով: Առասաղն ամրողչապես պաաված է որմնանկարներով, որոնք ցարդ չեն կորցրել իրենց թարմությունն ու հրապույրը: Առանձնապես աչքի են ընկնում Տրգաա թաղավորի հավաաքի դալու, խորհրդավոր ընթրիքի և այլ անսարաններ: Եկեղեցու մուտքի ըարավորի արձանադրությունից անդեկանում ենք, որ նրա վերջին նորդումը անդի է ունեցել 1900 թվականին: Տաճարի ըեմահարթակի աակ է թաղված նպասաավորող մեծահարուսա Պետրոս Կիրկորովիչը, որի աապանաքարի սալաքարին լեհերեն փորադրված է 5 աոդ.

556.

D O M.

TU LEZY/ PIOTR KIRKOROWICZ ROMASZKAN FUNDATOR./ UMARL DNIA 25.15.1785.

Թարգմ.

Աստ ննջի Պիոտր (Պետրոս) Կիրկորովիչ Ռոմաշքանը (աաճարի) հիմնադիրը. վախճանվեց 1785 թ. մայիսի 25-ին:

ԿՈՒՏԻՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՐԵՋՄԱՆՈՑ

Կուտեցի հայուհի Մարիա Արկադեենա Դավիդովիչի ուղեկցությամբ մենք եղանք հայկական գերեզմանոցում, որը դանվում է լեհների փողոցում՝ ճամփեղրին: Եղած աապանադրերն անխտիր լեհերեն կամ լաաիներեն են: Այստեղ է թաղված Կուտիի վերջին հայ քահանան (քսյոնդը)՝ Աամուել Մանուգեիչը, որը վախճանվել է 1956 թվականին (աե՛ս արձ. N.558): Նկաաի ունենալով, որ քաղաքաիպ ավանի ընդարձակման պաաճառով հայկական գերեզմանոցը կարող է ոչնչանալ, նպաաակահարմար գտանք ընդօրինակելու հետեյալ աապանադրերը.

175 Մ.Բժշկյան, էջ 127:

176 Н.В.Канос, П.И.Арсеннч, Армянские памятники архитектуры и искусства XVII в. в Иваново-Франковской области УССР, табл. IV. Тезисы докладов, с. 258-260.

177 Կուտեցի հայերի երգերի որոշ մանրագրեր գրանցել է Ա.Մ. Նազիմյանը:

178 Մ.Բժշկյան, էջ 129:

557. Կոթող, երկաստիճան պառավանդանով: Գերեղմանաքարի հարթ մակերեսին՝ 9 տող.

S. P.

GRZEGORZ JAKOB
JAKUBOWICZ

Burmistrz i honorowy obywatel
miasta Kut
8 gzlonek wydziału rady pow.
Prezes Rady Szkolnej miejskiej
własciciel dobr

18.7.1873 † 31.12. 1928.

Prosi o Pozdrowienie Anielskie.

Ś.P./ GRZEGORZ JAKÓB
JAKUBOWICZ/ BURMISTR I
HONOROWY OBYWATEL/ MIASTA
KUT/ W GZŁONEK WYDZIAŁU RADY
POW./

PREZES RADY SZKOLNEY
MIEJSKIEY/ WŁASCICIEL DOBR./
18.7.1873+31.12. 1928./ PROSI O
POZDROWIENIE ANIELSKIE.

Թարգմ.

Սուրբ Ասաված. Գրիգոր Հակոբ Յա-
կուբովիչ՝ Կուտիի քաղաքապետիս և պառ-
ավոր քաղաքացի, մարդային խորհրդարա-
նի անդամ, արական դպրոցի խորհրդի նա-
խագահ, կալվածաաւեր. 18.7.1873+31.12.
1928: Խնդրում է հրեշաակների ողջույնը:

558. Մահադճան-կոթող. արեւելյան կողմի հարթեցրած մակերեսին՝ 6 տող.

Ś. P./ TU SPOCZYWA KS. SAMUEL MANUGEWICZ/ PROBOSZCZ KANONIK
PAR.ORM. W KUTACH/, BYŁY SENATOR/ 1871+1956/. WIECZNY ODNOCZYNEK
RACZ MU DAĆ. PANIE.

Թարգմ.

Սուրբ Ասաված: Ասա ննջի Կուտիի հայոց քայոնդ, քարոզիչ-կանոնիկոս Սամուել Մանուգ-
էիչը՝ նախկին սենատորը (1871-1956). Պարոնայք, հավիտենական խաղաղություն մաղթեցեք
նրան:

559. Մահադճան-կոթող. արեւմտյան կողմին ադուցված սալքարին՝ 6 տող.

D O M/

KŚ. JAN ŚMAGOWICZ/ PROBOSZCZ OB. ŁAC. I KANONIK W KUTACH/
PRZEŻYWSZY 72 LAT./ UMARŁ 25 SIERPNIA 1912 R./ WIECZNY ODPOCZYNEK
RACZ MU DAĆ PANIE.

Թարգմ.

Քսյոնդ (քահանա) Յան (Հովհաննես) Շմազովիչ... Կուլաիի քարոզիչ-կանոնիկոս. ապրեց 72 տարի. վախճանվեց 1912 թ. օգոստոսի 25-ին: Պարոնայք, Հավերժական խաղաղություն մաղթեցեք նրան:

Լուսանկ. 157

560. Հուլիսյուն, քառակող, արեւելյան կողմին՝ 9 տող.

ISAK/ MANYGIEWICZ./ OBYW. M. KUT/ 1828+1910./ RYPSYNA/ Z DAWIDOWICZOW/ MANUGIEWICZOWA. 5.3.1840+23.1.1924./ DR GRZEGORZ JAN/ MANUGIEWICZ/ 20.1.1874+15.5. 1924.

Թարգմ.

Իսահակ Մանուգեւիչ, Կուլաի քաղ(աքի) ընակ(իչ) 1828+1910. Հոիփսիմե Մանուգեւիչովա՝ Դավիդովիչներից, 5.3.1840+23.1. 1924: Դոկտոր Գրիգոր Յան Մանուգեւիչ, 20.1. 1874 +15.5.1924:

Լուսանկ. 158

561. Տալանաքար. վրան՝ աղուցված մարմարե սալաքարին 7 տող.

TU ODPOCZYWY SZLACMET.../ ZRODZONAZ MANUGIEWICZOW WIEL/ SZOWA, KTORA WIEKU SWIEGO 19/... TY ZASNELA W BOGU DNIA 4 CODECZE/ R.P. 1807. PROSI OWESTONNIE/ DO BOGA.

Թարգմ.

Աստ Հանգչի աղնվա(դարմ)...Մանուգեւիչներից ծնված Վելշը. ննջեց առ Ասաված իր կյանքի 19-րդ (տարում), Հունիսի 4-ի օրը Տիրոջ 1807 թ(վականին): Խնդրում է գիմե, առ Ասաված:

562. Հուլիսյուն, քառակող. վերեւում՝ Քրիստոսի դիմաքանդակը դափնեպսակի մեջ: Նըջանակի տակ աղուցված մարմարակերտ խաչանշանի տակ՝ 7 տող.

TU SPOCZYWA S.P./ ANNA/ LUKASIEWICZOWA/ Z KASPOWICZÓW/ PRZEZYWSZY 58 LAT ŻYCIA ZMARŁA W DNIU 17 STYCZNIAR 1904/ OD WDWZENCZNEGO SYNA.

Թարգմ.

Աստ Հանգչի ա(ուրր) Հ(իշաակի արժանի) Աննա Լուկասեւիչը՝ Կասպարովիչներից, ապրելով 58 տարվա կյանք. մահացավ 1904 (թվականի) Հունվարի 17-ին: Երախաապարա որդուց:

563. Հուլիսկոթուլ, որի խաչանշանի տակ՝ 7 տող.

TU SPOCZYWAJA ZWLOKI/ CRZEGORŻA/ JAKUBOWICZA/ SYNA WARTANA/ URODZONY 7 LISTOPADA 1907./ PROSI O POZDROWIENIE ANIELSKIE.

Թարգմ.

Այստեղ է Հանգչում աճյունը Գեօգոթ Յակուբովիչի՝ Վարդանի որդու, ծնված 1907 թ. նոյեմբերի 7-ին: Խնդրում է Հրեշաակային շնորհավորանքը:

Լուսանկ. 159

564. Հուլիսքար, դորշ դրանիտից, վրան՝ թևավոր խաչ: Կենարոնական պատվանդանին՝ 5 տող.

Maria
Dawidowicz
z Issakiewiczow
zmarla 17 kwietnia
1891

MARIA/ DAWIDOWICZ/ Z
ISSAKIEWICZOW./ ZMARLA 17
KWIETNIA/ 1891.

Թարգմ.

Մարիա Դավիդովիչ՝ Իսակևիչներից:
Վախճանվեց 1891 թ. ապրիլի 17-ին:

565. Կոթող, գորշ գրանիտից. վերնամասի գծազարդերի տակ՝ 5 տող.

Maria
Abgarowiczow
Jaegermann

MARIA/ ABGAROWICZOW/
JAEGERMANN/ 1881+1894./
PROSI...

Թարգմ.

Մարիա Արգարովիչով Յաեգերման
1881+1894, խնդրում է...

* 1881 + 1894

Prosi sie o Aniol Panski

566. Հուշաքար կրաքարից. Կենտրոնական մասում տգուցված մարմարե սալաքա-
րին՝ 6 տող.

Tu spoczywa
 Eminaz Simonowicz
 Lukaszewicz
 wł. dobr
 urodzona 1828 r
 zmarła 1905 r
 Czesć Jej pamięci

TU SPOCZYWA/ EMINAZ
 SIMONOWICZ/ LUKASIEWICZA/
 WL. DOBR./ YRODZONA 1828 R./
 ZMARLA 1905 R./ CZESC JEJ
 PAMIECI.

Թարգմ.

Ասա Հանգչի Եմինազ՝ Սիմոնովիչ-
 ներից, Լուկասեւիչո. կալվածաաւիրուհի:
 Մնվել է 1828 թ., մահացել է 1905 թ.:
 Գովք նրա հիշատակին:

Ծանոթ.

«Եմինազ» անձնանունը վերա-
 կանգնում ենք Հավանական ենթադրութ-
 յամբ: Յավոք, լուսանեարն անհաջող է:

567.Կոթող, սև գրանիտից: Միջին պատվանդանին ագուցված սալաքարին՝ 9 տող.

Tu
 SPOCZYWA
 Grzegorz
 Janowicz
 * 25/10 1835
 + 28/8 1904
 Prosi
 o Pozdrawinie
 Anielskie

TU/ SPOCZYWA/ CRZEGORZ/
 JANOWICZ 25-10.1835+28.8.1904/
 PROSI/ O POZDROWIENIE/
 ANIELSKIE.

Թարգմ.

Ասա Հանգչի Գրեգոր (Գրիգոր) Յանո-
 վիչը. 25.X.1855-28.VIII. 1904: Խնդրում է
 հրեշաակների շնորհավորանքը:

568. Հուշակոթող, վրան աղուցված մարմարե սալաքարի իաչի տակ՝ 6 տող. շա-
րունակութունը եղծված է:

TU SPOCZYWA/ S.P./ ZACHARIASZ/ GREGOROWICZ./ PRZEZYWCZY 72 LAT.

Թարգմ.

Աստ Հանգչի ս(ուրբ) Հ(իշատակով) Ջախարիաշ Գրեգորովիչը, ապրելով 72 տարի:

569. Կոթող, գորշ դրանիայից. արևելյան կողմին, պապականդանի վրա (երկրորդի), 7
տող.

Tuspooczywa
S.P. DOMINIK
NORSESOWICZ
ur ⁶, 1822
umarl 30/ 1906
Prosi o Pozdrowienie
Anielskie

TU SPOCZYWA/ S.P. DOMINIK/
NORSESOWICZ./ UR. 6.1.1822/
UMARL 30.1.1906./ PROSI O
POZDROWIENIE/ ANIELSKIE.

Թարգմ.

Աստ Հանգչի ս(ուրբ) Հ(իշատակով) Դոմինիկ Նորսեսովիչը, ծնված 6. I. 1822,
մահացավ 30. I. 1906: Խնդրում է հրեշտակ-
ների շնորհավորանքը:

Լուսանկ. 160:

570. Դամբարան, գորշավուն կրաքարից. վրան՝ ամրացված մարմարե սալաքարին՝
9 տող.

Tu spoczywaja
S.P.
PIOTR MOJZESOWICZ
†10.III.1908. przez 74 lat
S.P.
ANTONINA Z NIKOSIEWICZOW
MOJZESOWICZOWA
†15.II.1911. przez 71 lat
PROSZA o POZDROWIENIE ANIELSKIE

TU SPOCZYWAJA/ S.P./ PIOTR
MOJZESOWICZ/+10.3.1908. PRZEZ. 74
LAT /S.P./ ANTONINA Z
NIKOSIEWICZOW/ MOJZESOWICZOWA/
+15.11. 1911. PRZEZ. 71 LAT/. PROSZA O
POZDROWIENIE ANIELSKIE.

Թարգմ.

Աստ Հանգչի ս(ուրբ) Հ(իշատակով) Պիոտր
Մոյզեսովիչը +10.III.1908, ապրելով 74 տարի:
Ս(ուրբ) Հ(իշատակով) Անտոնինա Մոյզեսովիչը՝
Նիկոսևիչների (գերդաստանից), +15.II. 1911.
ապրել(ով) 71 տարի: Խնդրում են հրեշտակների
շնորհավորանքը:

571. Կոթող, գորշ գրանիտից. միջին պատվանդանին՝ 4 սող.

MICHAL
WARTERESIEWICZ
ZMARL 17. SIERPNIA 1893.
W 53. ROKU ŻYCIA.

MICHAL/ WARTERESIEWICZ./
ZMARL 17 SIERPNIA 1893/ W 53
ROKU ŻYCIA.

Թարգմ.

Միքայել Վարդերեսովիչ. մահացավ
1893-ի օգոստոսի 17-ին, կյանքի 53-րդ ատ-
րում:

572. Կոթող, գորշ գրանիտից: Վերուստ ագուցված երկաթե խաչին ձուլածո եղա-
նակով պաակերված է Քրիստոսի խաչելուժյան աեսարանը, որի աակ՝ Մարիամ Աստ-
վածածինը՝ ձեռքերը խաչած: Ունի 9 սող եղծված գիր.

I N K I / TU SPOCZYWA S.P./ KS. IGNACY JAKUBOWICZ...

Թարգմ:

Յ(իսուս) Ն(պովրեցի) Թ(ագավոր) Հ(րէից)

Ասա Հանգչի ս(ուրբ) Հ(իշաակով) քահ(անա) Իգնատիոս Յակուբովիչը:

Կուսիի գերեղմանոցում են թաղված նաև Աննա Նիկոսեիչը (1849-1908), Թեոդոր Անանի-
ւիչը (1838-1902), Հռիփսիմե Յողեֆովիչը (1858-1923), Յակոր (1810-1882) և Գրիգոր (1809-
1888) Յակուբովիչները, Ագոպսովիչները, Գրիգորովիչները, Յանովիչները, Լուկասեիչները և
րաղմաթիվ այլ հայեր, որոնք, ցավոք, գեռևս իրենց կենդանության օրոք արգեն կորցրած են եղել
մայրենի լեզուն:

ՍՆՅԱՏԻՆ

Սնյաաին քաղաքը գանվում է Իվանո-Տրանկովսկի մարդում: XIX դարի առաջին աասնամ-
յակներին այստեղ ապրում էր 70 հայ ընաանիք¹⁷⁹, որոնք ունեին իրենց կրթամշակութային և
հոգևոր օջախները: Հայկական պաամաճարաարապեաական հուշարձաններից Սնյաաինում
պահպանվել են կաթոլիկականին հատուկ ոճավորմամբ կառուցված Ս. Ասավածածին եկեղեցին և
սակավ քանակութամբ հուշակոթողներ: Եկեղեցու ներսի պաաերը ծածկված են եղել որմնակար-
ներով, որոնցից միայն հեաքեր են մնացել հեաաղա նորոգումների պաաճառով: Համեմաաարար
լավ են պահպանվել առասաաղի նկարապարդումները: Այժմ եկեղեցու շենքը արամադրված է
սպորաային կաղմակերպութուններին՝ ծառայելով իրրև մարդագահլիճ: Պաաերի վրա ոչ մի ար-
ճանագրություն չի պահպանվել, թեև Մ. Բժշկյանը նշում է. որ այսաեղ կան «ղամրարանս հայ
գրով»¹⁸⁰: Փաղաքային գերեղմանոցում հայաաառ. արճանագրություններով աապանաքարեր
չնկաաեցինք. շրջաքայելիս մեր ուշագրությունը գրավեց 8 աողանոց հեաեյալ աապանաքարը:

179 Մ. Բժշկյան, էջ 125

180 Նույն տեղում: